



IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

Road

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehnonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.



MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'NALISHLARI	12
Xudoyberdiyev Ulug'bek Axmad o'g'li	
O'ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH	16
Shermuxeimedov Akmal Komiljonovich	
РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА	21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи	
ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO'QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH	27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	32
Azlarova Aziza Axrorovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	41
M.O. Yo'ldoshova	
NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH	45
Anvar Deberdiyev	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISH YO'LLARI	49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich	
STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG'BATLANTIRISHNING SOLIQ MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIIY IMKONIYATLAR	55
Ishimova Mohinur Absalomovna	
UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORIY ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	61
Zakirova Gulnoza Quدراتovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna	
TIBBIYOT TASHKILOTLARIDA NOMOLIVAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich	
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI	73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	79
Yuldashev Akmal Kiyomovich	
TOG'-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH	83
Abirova Nargizabonu	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIIY RIVOJLANISHI	88
Turayev Abduvohid Kuldashovich	



IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	93
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
O'ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	101
Rustamov Zafar	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	107
Met yakubov Azamat Djumanazarovich	
BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	111
Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	116
Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	121
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	127
Melibayev Sodir Adilovich	
TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA'MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O'RNI	135
Sheraliev Abbos Xolmuminovich	
DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN	140
Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov	
VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI	147
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
O'ZBEKISTON QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTIONAL TUZILMASI.....	152
Shamsiddinov Ne'matjon Ashurali o'g'li	
ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	157
To'ychiyeva Dilnoza Farxod qizi	
ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI	162
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O'ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	166
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
HUDUDIIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	171
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI KREDITLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH	175
Bo'taev O'tkir Eshboevich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHNING INNOVATSION USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	181
Umarova Malika Nematjanovna	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЗЕЛЕННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	187
Рахмонов Джамшид Одил угли	



ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КУЛЬТУРЫ УЗБЕКИСТАНА.....	194
Абдусаламова Фарогат Сунатиллаевна	
BANK XIZMATLARI KO'RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH.....	200
Avazbek Jo'rayev	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK OMILLARNING IQTISODIY AHAMIYATI	207
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
ASALARICHILIK XO'JALIKLARIDA ISHLAB CHIQUARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	211
Berdimuratov Kuanishbay Genjebaevich	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ.....	215
Абдулаттоев Абдухакимжон Абдулхамид угли	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI.....	228
Mohichexra Melikovna Mo'minova	
INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI	233
Dilbar Xasanovna Aslanova, Usmanova Zumrad Islamovna	
TA'LIM TIZIMIDA MARKETING YONDASHUVI VA TAMOYILLARINI QO'LLASHNING NAZARIY ASOSLARI	239
Musayeva Shoirazimovna, Raxmonova Aziza Tolibovna	
MEHMONXONALAR VA OILAVIY MEHMON UYLARI RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI	245
Boynazarov Ulug'bek Egamberdiyevich	
HUDUDLARNING TURISTIK SALOHİYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	250
Daminov Mirvoxid Isroilovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: MAKROIQTISODIY VA TARMOQ KO'RSATKICHLARI ASOSIDA TAHLIL	255
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING INNOVATION SAMARADORLIKKA TA'SIRI	264
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
ИССЛЕДОВАНИЕ АКТИВНОСТИ И СТАБИЛЬНОСТИ КАТАЛИЗАТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ГИДРООЧИСТКИ НЕФТЕПРОДУКТОВ И ИХ РОЛЬ В ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ.....	271
Тураев Баходир Тиркашевич, Махманов Дониёр Махманович	
SURXONDARYO VILOYATI HUDUDIY TURIZM BOZORINING MARKETING TAMOYILLARI ASOSIDAGI KOMPLEKS TAHLILI	276
Namozov Shahzod Maxmud o'g'li	
INNOVATIVE TRANSFORMATION PROCESSES AND ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FIELD OF AGRICULTURAL SERVICES.....	282
Djurayeva Dilnoza Davronovna, Boltayeva Shakhnoza Bebudovna	
COMPARISON OF HOSPITAL-BASED AND HOME-BASED REHABILITATION AFTER CERVICAL SPINE SURGERY IN UZBEKISTAN	290
Shokhrux Ziyavaddinov	
O'ZBEKISTON AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIVAVIY KOEFFITSIYENTLARI TAHLILI	299
Norqulov Mirsaid To'liqin o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	306
Turdiyev Izatulla Ollaqulovich	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA HISOB TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	312
Xoliqulova Yulduz Panji qizi	



ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA RAQAMLASHTIRISH VA INNOVATSIYALARNING O'RNI: XORIJ TAJRIBASI	317
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING XORIJIY DAVLATLAR ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	322
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA BOSHQARISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI.....	330
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO'LOV QOBILIYATINI TA'MINLASHNING INNOVATION MEKANIZMLARI.....	334
Adilova Zohida Ikromjonovna	
MOLIYAVIY AKTIVLAR TARKIBIDAGI DEBITORLIK QARZDORLIKLARINI MHXS TALABLARI ASOSIDA BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	339
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ УДАЛЁННОЙ РАБОТЫ	345
Хамидов Далер Дилшодович	
ISMOIL SOMONIY MAQBARASINING TURISTIK SIG'IMINI BAHOLASH: BUXORO TARIXIY MARKAZI MISOLIDA.....	351
Choriyeva Dilovar Tohir qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
CONSUMER TRUST IN UZBEKISTAN'S E-COMMERCE	356
Erkin Shavqiyev Professor, Ulugmurodov Farkhod	
IMPROVING THE FINANCING SYSTEM OF EXPORT ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES.....	362
Karamatdinova Aysawle Parakhatovna	
XORIJIY OLIY TA'LIM MUASSASALARINING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI TAHLILI: O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	369
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek	
SURXONDARYO VILOYATIDA MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	374
Islomov Bobur Bahodir o'g'li	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA ASOSIY VOSITALARGA AMORTIZATSIYA HISOBLASH USULLARI VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH.....	380
Xasanov Shoxrux Raximjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA REAL SEKTOR KORXONALARINING ROLI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	385
Sobitova Ra'no Solidjonovna, Babaxadjayev Firdavs Bahodir o'g'li	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEK CONSULTING SERVICES MARKET AND METHODS FOR ASSESSING THE POTENTIAL FOR ATTRACTING INVESTMENTS	388
Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
RESPUBLIKAMIZDA UMUMIY OVQATLANISH SOHASI XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARDAN FOYDALANISH.....	394
Kalanova Moxigul Baxritdinova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA KORXONA BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	399
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o'g'li	
BALIQCHILIK SOHASIDA TADBIRKORLIK MAJMUALARINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING ROSSIYA TAJRIBASI VA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	406
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich	



RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA CHIQINDILARNI BOSHQARISH TIZIMINING ZAMONAVIY MODELLARI	416
Xasanov Komil Mutalibjanovich	
TOSHKENT VILOYATI QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARI: EMPIRIK TAHLIL	421
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi	
METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF ADDITIONAL ACTIVITIES IN FARM ENTERPRISES	426
Kalimbetov Khaliknazar Kurbanbaevich	
KIMYO SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	432
Suyarov Shaxzod Salim o'g'li	
XALQARO MOLIYA TASHKILOTLARIDAN O'ZBEKISTONGA JALB ETILGAN IMTIYOZLI MABLAG'LARNING SAMARADORLIGI	438
Turdiyeva Zarnigor Asqar qizi	
NAVOIY VILOYATIDA TURIZM XIZMATLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH.....	442
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKNI BOSHQARISHNING XORIJIY AMALIYOTI.....	448
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
KORXONALARDA STRATEGIK REJANI ISHLAB CHIQISH DARAJALARI VA BOSQICHLARI	452
Zaripova Sayohat Zafarovna	
IQLIM O'ZGARISHINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA'SIRI: NAZARIY YONDASHUVLAR VA XALQARO TAJRIBA.....	457
Ozodxon Mahmudovna Qo'ziboyeva, Anvarbekov Fayzullo Rustamjon o'g'li, Rahmonova Xosiyatxon Fayzullo qizi	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF BANKING SERVICES THROUGH THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA TECHNOLOGIES.....	462
Mamatova Sevara Ilhom kizi	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISK MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	470
Toshpulatov Davron Akromovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	477
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNING RASMIY IQTISODIYOTGA TA'SIRINI BAHOLASH MUAMMOLARI	482
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
NAVOIY VILOYATI QIZILQUM CHO'LLARIDA XALQARO TURIZMNI TASHKIL QILISH VA RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	486
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: TANLANGAN DAVLATLAR VA O'ZBEKISTON MISOLIDA	493
Dadabayeva Nigora Muxamatxanovna, Jahongirova Muazzamxon Jahongir qizi	
AUDIT TEKSHIRUVLARIDA AUDIT DALILLARINI YIG'ISH AMALIYOTINI ZAMONAVIY IT TEKNOLOGIYALARDAN VA "MACHINE LEARNING" DAN FOYDALANGAN HOLDA TAKOMILLASHTIRISH ("IPAK YO'LI" AITB MISOLIDA).....	499
Eshqurbonov Bahrom Norsoat o'g'li	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARINING MEHNAT BOZORIGA INTEGRATSIYASI: RAQAMLI KO'NIKMALAR OMILINING ROLI.....	506
Eshbo'riev Umarbek Rashidovich	
KOMPANIYALAR MOLIYASINING BARQARORLIGINI TA'MINLASH YO'LLARI.....	518
Rasulov Jasurbek Abdurasulovich	



ZAMONAVIY BAHOLASH FAOLIYATIDA PYTHON DASTURLASH TILINI QO'LLASHNING USLUBIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI.....	522
Shaminov Abbosjon Faxriddin o'g'li	
MINTAQADA SANOAT TARMOQLARIGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY YO'NALISHLARI.....	527
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
HUDUDIY ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARI	532
Sulaymonov Sherzod Nasivaliyevich	
BARQAROR TURIZM VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	536
Sultonova Abduraimova Kamola Abdumannob qizi	
РАЗВИТИЕ КОРПОРАТИВНЫХ ФИНАНСОВ С УЧЕТОМ ESG-ПРИНЦИПОВ	542
Алиева Сусанна Сейрановна	
ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ РУКОВОДИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	548
Алибекова Паризода Раджаб кизи, Алимова Машхура Тоирхоновна	
KREDIT RESURLARINING HUDUDIY IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MOLIVAVIY SAVODXONLIKNING INSTITUTIONAL ROLI	554
G'aniyev Sanjar Poziljon o'g'li	
SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH INVESTITSİYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH	561
Qorabayev Shuxratjon Axmadjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASH ORQALI INKLYUZIV INVESTITSION MUHITNI RIVOJLANTIRISH	568
Irisqulova Munisa Akmal qizi	
AGROKLASTERLARNING TASHKILIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	573
Doliyev Samandar Toirovich	
MINTAQADA IQTISODIYOT TARMOQLARINI DIVERSIFIKATSIYALASH USULLARI.....	579
Sapayev Azamat Rustamovich	
MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA TASHQI SAVDO SIYOSATINING O'RNI	583
Rustamova Nodira	
GAVKUSHON ANSAMBLI MISOLIDA BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK SIG'IM SALOHİYATI.....	587
Xolmurodova Moxichehra Dilmurodovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
ОПРЕДЕЛЕНИЕ МНОЖЕСТВЕННОГО КОРРЕЛЯЦИОННО-РЕГРЕССИОННОГО АНАЛИЗА С ПОМОЩЬЮ ПРИКЛАДНЫХ ПРОГРАММ	594
Ганиева Зулфия Самиевна	
XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOİY AHAMIYATI	600
G'aniyev M., Vannobova Gulhayo Tolibjon qizi	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI ABDULAZIZXON VA ULUG'BEK MADRASALARINING TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	604
Ro'ziqulova Feruza Qurbon qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI MOLIVAVIY RAG'BATLANTIRISH HAMDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	612
Iskandarov Saidazamxon Salohiddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA NOSTANDART BANDLIK ASOSIDA KICHIK BIZNES RIVOJINI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI.....	621
Fayzullayev Nurulla Baxromovich	
O'ZBEKISTONNING QAYTA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARIGA O'TISHI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	627
Ro'ziyeva Dilobar Isomjonovna, Jo'ramurodova Feruza Mardon qizi	



XARAJATLARNI BOSHQARISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI VA USULLARI	633
Toshimov Azizbek Hakimovich	
ГЛОБАЛЬНАЯ КОНКУРЕНЦИЯ МОДЕЛЕЙ РЕГУЛИРОВАНИЯ ИИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ПРОМЫШЛЕННУЮ ПОЛИТИКУ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН	636
Рахматов Феруз Касымович, Садикова Дилафруз Ражабовна, Рахматов Фирдавс Феруз угли	
NODIR DEVONBEGI XONAQOHIDA TURISTIK SIG'IMNI BAHOLASH: FIZIK VA HAQIQIY SIG'IM TAHLILI	647
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
"O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASIDA IJTIMOY HIMOYA TIZIMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	654
Zoya Xalekeyeva, Jamgirbaeva Nilufar Dauilbay qizi	
O'ZBEKISTON SUVEREN XALQARO OBLIGATSIYALARINING NISBATAN PAST FOIZ STAVKADA JOYLASHTIRILISHI: INVESTORLAR ISHONCHI VA MAKROIQTISODIY BARQARORLIK IFODASI	662
Toyirov Yunus Alamovich, Nazarov Qilich Xolmuradovich	
РОЛЬ КРИТИЧЕСКОГО ЧТЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ МАРКЕТИНГОВОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ	668
Усманова Зумрад Исламовна	
ДИЛЕММА ПЛАТОНА И ПОППЕРА: ИНТУИЦИЯ КАК АБСОЛЮТНАЯ РАЦИОНАЛЬНОСТЬ	673
Мулладжанова Хосият Яздонова	
IQTISODIY TARAQQIYOTGA ERISHISHDA ERKIN IQTISODIY HUDUDLAR: KECHA, BUGUN VA ISTIQBOL	678
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich	
MILLIY VALYUTA KURSI DINAMIKASINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	684
Kurbanov Feruz Pirnazarovich, Xudaybergenov Yusufboy Murodovich	
QURILISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK	690
B.K.Abdusamatov, F.Ablakulov	
NNTLARNING IJTIMOY AHAMIYATGA MOLIK LOYIHALARINI DAVLAT GRANTI SHAKLIDA MOLIYALASHTIRISHDA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING RAQAMLI MEXANIZMLARI	695
Xasanov Jahongir Botir o'g'li	
TIJORAT BANKLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA BAZEL III STANDARTLARINING O'RNI VA AHAMIYATI	701
Absamatov Anvar Ergashevich	
B-READY XALQARO MEZONI: KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH ISTIQBOLLARI	706
Matniyozova Dilrabo Abdug'aprovna	
O'ZBEKISTONDA XIZMATLAR SOHASINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI	711
D.A. Togayeva	
ORGANIK QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI CERTIFIKATLASH TIZIMI: YEVIROPA ITTIFOQI TAJIRIBASI VA O'ZBEKISTON EKSPORT SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	715
Dexkanova Shodiyona Kaxramon qizi, Axmedov Eldor Toyirovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLAR BARQARORLIGINI TA'MINLASH MEZONLARI	720
Kantureeva Asem Jambil qizi, Xudoyqulov Xurshid Xurramovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MINTAQAVIY IQTISODIYOTNING TARKIBIY O'ZGARISHLARINI INSON KAPITALI ORQALI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	727
Xudayberganova Nazokat Shonazarovna, Masharipova Xosiyat Matrasulovna	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ГИДРОЭНЕРГЕТИКИ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	733
Габбарова Ильмира Володиевна	



AUDITORLIK XULOSASI HAMDA AXBOROT TAQDIMOTI SIFATINI INTEGRATSIYALASH AHAMIYATI VA YO'LLARI.....	738
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich	
INTEGRATION OF TRADE MARKETING AND E-COMMERCE: COMBINING ONLINE AND OFFLINE SALES CHANNELS.....	744
Mamatkulova Shoirja Jalolovna	
RAQAMLI TURIZM INFRATUZILMASINI BAHOLASHDA INTEGRATSION INDIKATORLAR TIZIMINI SHAKLLANTIRISH	750
Raximov Abror Zafarovich	
THE ECONOMIC SIGNIFICANCE OF DEVELOPING PILGRIMAGE TOURISM IN UZBEKISTAN	754
Rajapova Gulnoza Maxmudovna	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЛЁГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА.....	759
Ахмедова Газиза Азим кизи	
THE IMPORTANCE OF DIGITALIZATION METHODS AND SUSTAINABILITY IN PROVIDING PRODUCTS AND SERVICES TO CUSTOMERS	763
Umarova Nargiza Mirakabarovna	
NOMINAL ALMASHUV KURSI QADRSIZLANISHINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI ASOSIDA ILMIY-TAHLILYI YONDASHUV	768
Toyirov Yunus Alamovich, Nazarov Qilich Xolmuradovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ УПРАВЛЕНИЯ КРЕДИТНЫМ ПОРТФЕЛЕМ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	773
Жураева Нодирахон Фузулий кизи	
MILLIY INNOVATSION TIZIMDA FAN TA'LIM VA ISHLAB CHIQRARISH O'ZARO UYG'UNLIGI	779
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDA INNOVATSIYALARNING AHAMIYATI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	782
To'raboyeva Kimiyaxon O'rozbekovna, Asadov Baxshullo Xasanboy o'g'li	
DAVLAT QARZI VA UNING RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDI IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	786
Alimov Muhammad Yunus Muhammad ali o'g'li	
RAQAMLI BOSHQARUV VA TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLAR ORQALI MINTAQAVIY OLIY TA'LIM MUASSASALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH.....	791
Dilmurodov Zuhridin Do'stmurod o'g'li	
MAHALLA INSTITUTIDA KICHIK BIZNES VA OILAVIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI	795
Dawletmuratov Adilbay Mirzabaevich	
MINTAQI IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA TASHQI SAVDO OPERATSIYALARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISH ASOSLARI	801
Masharipova Manzura Alimbayevna	
ME'ROS OBYEKTLARIDA TURISTIK SIG'IMNI MIQDORIY BAHOLASH: NODIR DEVONBEGI MADRASASI MISOLIDA	806
Ikromova Shaxinabonu Ilg'or qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR.....	813
Hujamuradov Abrorbek Ro'zimurat o'g'li	
МЕТОДЫ И МОДЕЛИ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РИСКОВ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ.....	819
Ёдгоров Сардорбек Самадович	



TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA BANK KREDITINING ROLINI OSHIRISH YO'LLARI	825
Daniyarov Quwatbay Dáwirxanovich, Tajimuratova Nelufar Vays qizi	
INVESTITSION QURILISH KLASITERI VA UNING FAOLIYATI	833
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmanov Ilxom Achilovich	
DIVERSIFIKATSIYANING INVESTITSIYA PORTFELI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	837
Aktamov Bobirjon Mardon o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV HISOB TIZIMINI BARQAROR RIVOJLANISH VA RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH MEXANIZMI SIFATIDA TRANSFORMATSIYA QILISH	844
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
BARQAROR BANK AMALIYOTLARI VA ULARNING PAST UGLERODLI IQTISODIYOTNI QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI ROLI	850
Akmal Palvanov, Alisher Kalandarov	



BARQAROR BANK AMALIYOTLARI VA ULARNING PAST UGLERODLI IQTISODIYOTNI QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI ROLI

Akmal Palvanov

Markaziy Osiyo atrof-muhit va iqlim o'zgarishini
o'rganish universiteti (Green University)
"Barqaror moliya" yo'nalishi 2-kurs magistranti
Email: apalvanoff@gmail.com

Alisher Kalandarov

Biznesni rivojlantirish banki ATB
Green banking boshqarmasi boshlig'i
Email: a.z.kalandarov@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot tijorat banklarining barqaror amaliyotlari bank operatsiyalariga qanday integratsiya qilinishini hamda bu jarayonning ekologik barqarorlik nuqtayi nazaridan ularning faoliyat samaradorligiga qanday ta'sir ko'rsatishini aniqlashga qaratilgan. Bank tizimi moliyaviy institutlar va tartibga soluvchi mexanizmlardan iborat bo'lib, ular barqaror siyosatlar orqali o'zaro bog'langan. Ekologik va institutsional aloqalar ushbu munosabatlarni tushunishga yordam beradi. Mazkur maqolaning maqsadi AHP asosidagi regressiya metodologiyasining talabalar tushunish darajasiga ko'rsatadigan ta'sirini o'rganishdan iborat. Tadqiqot quyidagilarni aniqlash uchun ishlab chiqilgan: (1) banklarning barqaror amaliyotlari past uglerodli moliyalashtirish bilan ijobiy bog'liqlikka ega; va (2) ekologik samaradorlik past uglerodli iqtisodiyot sharoitida bank sektorining barqarorligi bilan ijobiy bog'liqlik. Mazkur tadqiqot barqaror bank boshqaruvi ta'minlovchi omillar (ya'ni yashil moliyalashtirish, ekologik xavfni baholash, uglerod chiqindilarini kamaytirish siyosatlar va energiya samaradorligi tashabbuslari) hamda tashkiliy samaradorlik o'rtasidagi munosabatni, shuningdek, qaror qabul qilish jarayonining vositachilik ta'sirini qo'llab-quvvatlovchi konseptual modelni taklif etadi. Ushbu tadqiqotdagi tahlil bitta bank muassasasidan iborat. Xalqaro banklar namunasi tahlilidan olingan natijalar tajribaga asoslangan amaliyotlar va boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida faol ishtirok etish barqarorlik samaradorligini rivojlantirishning samarali yondashuvi ekanligini ko'rsatadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, barqaror bank tizimi muhim ahamiyatga ega bo'lib, past uglerodli iqtisodiyotni mustahkamlash salohiyatiga ega. Mazkur maqola barqarorlikka yo'naltirilgan, ta'limga asoslangan treninglarning ahamiyatini yoritish orqali menejment adabiyotlariga hissa qo'shadi. Bundan tashqari, maqola bank sektori uchun turli xil ekologik oqibatlarni ko'rsatish orqali avvalgi tadqiqotlarga ham hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: barqaror bank amaliyotlari, past uglerodli iqtisodiyot, yashil moliyalashtirish, ekologik barqarorlik samaradorligi, qaror qabul qilish jarayoni, Analitik Ierarxiya Jarayoni (AHP), regressiya tahlili.

Abstract. This study aims to determine how sustainable practices of commercial banks are integrated into banking operations and how this process affects their operational efficiency from the perspective of environmental sustainability. The banking system consists of financial institutions and regulatory mechanisms that are interconnected through sustainable policies. Environmental and institutional linkages help to understand these relationships. The purpose of this article is to examine the impact of an AHP-based regression methodology on students' level of understanding. The study was designed to identify the following: (1) whether sustainable banking practices are positively associated with low-carbon financing; and (2) whether environmental efficiency is positively related to the sustainability of the banking sector under a low-carbon economy. This research proposes a conceptual model supporting the relationship between the factors ensuring sustainable banking management (namely green financing, environmental risk assessment, carbon emission reduction policies, and energy efficiency initiatives) and organizational performance, as well as the mediating effect of the decision-making process. The unit of analysis in this study consists of a single banking institution. The results obtained from the analysis of international banking samples indicate that experience-based practices and active participation in managerial decision-making processes are effective approaches to improving sustainability performance. The findings demonstrate that a sustainable banking system is of significant importance and has the potential to strengthen the low-carbon economy. This article contributes to management literature by highlighting the importance of sustainability-oriented educational training. In addition, the article contributes to previous studies by demonstrating various environmental implications for the banking sector.

Key words: sustainable banking practices, low-carbon economy, green financing, environmental sustainability performance, decision-making process, Analytic Hierarchy Process (AHP), regression analysis.



Аннотация. Данное исследование направлено на определение того, каким образом устойчивые практики коммерческих банков интегрируются в банковские операции, а также каким образом этот процесс влияет на эффективность их деятельности с точки зрения экологической устойчивости. Банковская система состоит из финансовых институтов и регулирующих механизмов, которые взаимосвязаны посредством устойчивой политики. Экологические и институциональные связи способствуют пониманию данных взаимоотношений. Цель данной статьи заключается в изучении влияния регрессионной методологии, основанной на АНР, на уровень понимания студентов. Исследование было разработано для определения следующего: (1) существует ли положительная взаимосвязь между устойчивыми банковскими практиками и низкоуглеродным финансированием; и (2) связана ли экологическая эффективность с устойчивостью банковского сектора в условиях низкоуглеродной экономики. Данное исследование предлагает концептуальную модель, поддерживающую взаимосвязь между факторами, обеспечивающими устойчивое банковское управление (а именно: зелёное финансирование, оценка экологических рисков, политика сокращения выбросов углерода и инициативы по энергоэффективности) и организационной эффективностью, а также посредническое влияние процесса принятия решений. Единицей анализа в данном исследовании выступает одно банковское учреждение. Результаты анализа выборки международных банков показывают, что практико-ориентированные подходы и активное участие в процессе принятия управленческих решений являются эффективным способом развития устойчивой эффективности. Результаты показывают, что устойчивая банковская система имеет важное значение и обладает потенциалом укрепления низкоуглеродной экономики. Данная статья вносит вклад в управленческую литературу посредством освещения значимости образовательных тренингов, ориентированных на устойчивость. Кроме того, статья способствует развитию предыдущих исследований, демонстрируя различные экологические последствия для банковского сектора.

Ключевые слова: устойчивые банковские практики, низкоуглеродная экономика, зелёное финансирование, экологическая эффективность устойчивости, процесс принятия решений, Метод анализа иерархий (АНР), регрессионный анализ.

KIRISH

Piter Drukerning ta'kidlashicha, bilim — bu qadriyatlar, kasbiy tajriba, kontekstual ma'lumotlar va tashkiliy tushunchalarning strategik uyg'unligi bo'lib, u yaxshiroq anglash va amaliy tajribaning ortishiga olib keladi. Bank sektori iqtisodiyotdagi tarmoqlarga moliyaviy resurslarni taqsimlashda eng yirik hissadorlardan biri hisoblanadi [1] hamda barqaror investitsiyalarni qo'llab-quvvatlovchi eng muhim sohalardan biridir [2]. Tajriba asosidagi o'qitish nazariyasi shuni ta'kidlaydiki, samarali o'quvchi bo'lish uchun inson quyidagi jarayonlarga amal qilishi kerak: aniq tajriba, reflektiv kuzatuv, abstrakt konseptuallashtirish va faol tajriba o'tkazish.

O'qitish jarayoni orqali olingan bilim hamda ma'lumotlarni baholash, tahlil qilish va qo'llash qobiliyati tashkiliy samaradorlikka ijobiy ta'sir ko'rsatadi [3]. Biroq, bilimlarni boshqarish va tashkiliy samaradorlikni rivojlantirish hamda joriy etishda yetishmayotgan jihat — bu barqaror bank amaliyotlarining bilimlarni boshqarish samaradorligi va uning bank faoliyatidagi qo'llanilishiga ta'siri bo'yicha mustahkam nazariy va empirik tushunchaning mavjud emasligidir. Mazkur maqola ushbu amaliyotlarni faqat tartibga solish talablariga rioya qilish vositasi sifatida ko'rish o'rniga [4], bank tizimidagi barqarorlikning hissasini — past uglerodli iqtisodiyotning asosi yoki ushbu o'tish jarayonini qo'llab-quvvatlash uchun zarur institutsional mexanizm sifatida — tahlil qiladi.

Bu esa barqaror bank siyosati va boshqaruv amaliyoti o'rtasida nomuvofiqlik yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkin. [5] ushbu amaliy muammoni shunday izohlaydi: bank muassasalarida ekologik barqarorlik va boshqaruv samaradorligini integratsiya qilish zarur, chunki raqobatbardosh bozorlardagi moliyaviy tashkilotlar bozorda yaxshiroq mavqega erishish uchun raqobatchilariga nisbatan yuqori sifatli xizmatlar, operatsion samaradorlik va ekologik mas'uliyatni taqdim etishga intiladilar. Ko'plab tadqiqotlar barqarorlik amaliyotlarining tashkiliy samaradorlikka, jumladan, tashkiliy mahsuldorlik, raqobatbardoshlik, xizmat sifati, ekologik boshqaruv, yashil moliyalashtirish, uglerod chiqindilarini kamaytirish va tashkiliy barqarorlikka ta'sirining muhimligini ko'rib chiqqan [6].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hozirgi vaqtda barqaror bank tizimining imkoniyatlari va muammolarini muhokama qiluvchi bir qator sharhlar mavjud [7]. Barqarorlikni baholash bilan bog'liq metodologiyalarning sezilarli xilma-xilligi mavjud bo'lsa-da, АНР [8] va regressiya tahlili hanuzgacha bank boshqaruvi sohasida eng keng qo'llaniladigan yondashuvlardan biri bo'lib, mazkur tadqiqotning markaziy qismidan o'rin oladi. Asosiy metodologik cheklovlar tanlanma tuzilishi bilan bog'liq bo'lib, u qisman o'zini o'zi baholash asosidagi so'rovnomadani tashkil topgan. Biroq, bilimlarni boshqarish va barqarorlik samaradorligini baholash hamda joriy etishda yetishmayotgan jihat yashil moliyalashtirishning bilimlarni boshqarish samaradorligi va uning bank muassasalaridagi qo'llanilishiga ta'siri bo'yicha mustahkam nazariy va empirik tushunchaning yetarli emasligidir.

Bundan tashqari, yangi texnologiyalar va barqarorlik tashabbuslarining qaror qabul qilish jarayoniga integratsiyalashuvi haqida ham kam ma'lumot mavjud. Ushbu tadqiqotning maqsadi АНР asosidagi regressiya



metodologiyasi va bank barqarorligi o'rtasidagi munosabatni o'rganish orqali ushbu konseptual asosni kengaytirishdan iborat. Mazkur ish barqaror bank tizimi va past uglerodli iqtisodiyotning integratsiyalashgan yondashuviga oid keng qamrovli qarashni ishlab chiqishga intiladi hamda barqarorlik va bank samaradorligi o'rtasidagi munosabatni belgilovchi omillar sifatida ekologik va boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonlarini birlashtiruvchi konseptual modelni taklif etadi. Ushbu tadqiqot barqaror bank tizimi va ekologik boshqaruv amaliyotlarining past uglerodli rivojlanishni qo'llab-quvvatlashdagi rolini kengroq tushunishga bir necha jihatdan hissa qo'shadi.

Maqola avvalgi tadqiqotlarga barqarorlikning turli o'lchamlarini muhokama qilish va ularni bank samaradorligi bilan bog'lash orqali hissa qo'shadi. Ushbu tadqiqot davlat universitetining oliy ta'lim tizimidagi moliya fakultetiga tegishli. Barqaror bank tizimi kursi talabalari namunasi asosida, muayyan bank muassasasi sharoitida amalga oshirildi. Tadqiqot AHP va statistik tahlil asosidagi miqdoriy regressiya yondashuviga asoslanadi hamda bank ko'rsatkichlari bo'yicha chuqur tahlilni o'z ichiga oladi. Tadqiqot gipotezalarini sinovdan o'tkazish uchun Pearson korrelyatsiyasi va strukturaviy tenglamalarni modellashtirish usullari qo'llanildi. Konseptual modelning xususiyatlari bank muassasalari o'rtasidagi munosabatlarning barqarorlik va samaradorlik nuqtayi nazaridan o'zgaruvchilar o'rtasidagi o'zaro ta'sir va bog'liqliklar orqali tahlil qilinadi [9].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tanlanma davlat universitetida tahsil olayotgan bakalavriat talabalaridan iborat. So'rovnomalar tijorat banklari, moliyaviy institutlar, tartibga soluvchi organlar, bank menejerlari va barqaror bank tizimini joriy etishda bevosita ishtirok etuvchi barqarorlik bo'yicha mutaxassislarni o'z ichiga olgan turli xil xalqaro bank vakillariga taqdim etildi. Ushbu guruh moliya fakultetida o'qitiladigan "Barqaror bank tizimi" kursi talabalari asosida shakllantirilgan.

Bular talabalarda xabardorlikni shakllantirish yoki ularning kasbiy tajribasi (bilim, o'rganish) uchun manba yaratishda muhim ahamiyatga ega. Loyiha baholash jarayoni. So'rovnomalar yig'ilgandan so'ng statistik ma'lumotlar tahlili (SPSS dasturi yordamida) amalga oshirildi.

1-jadvalda tanlanma bo'yicha ayrim tavsifiy statistik ko'rsatkichlar keltirilgan. Tanlangan bank muassasalarida ayrim bank ko'rsatkichlari tahlil vaqtida mavjud bo'lmaganligi sababli, ushbu jarayonga faqat mavjud ko'rsatkichlar jalb qilindi. Biroq, ayrim muassasalar quyidagi sabablarga ko'ra tahlildan chiqarib tashlandi:

- ma'lumotlar bazasiga kirish imkoniyati cheklanganligi;
- o'z bank modelini an'anaviy bank faoliyatiga o'zgartirganligi;
- yoki barqarorlik darajasi yetarli emasligi.

Barqaror bank amaliyotlari ekologik samaradorlik, qaror qabul qilish jarayoni va banklardagi tashkiliy samaradorlik bilan bog'liq holda ko'rib chiqildi. [10] fikriga ko'ra, bank muassasalari samarali qaror qabul qilish jarayonlari uchun barqarorlikni qabul qilishi hamda yashil moliyalashtirish, uglerod chiqindilarini kamaytirish va energiya samaradorligi kabi ekologik boshqaruv shakllarini joriy etishi zarur.

Shu bilan birga, banklardagi munosabatlarni alohida tahlil qilishga ehtiyoj mavjud bo'lishi mumkin, chunki barcha muassasalar ham barqaror tizimga aylana olmaydi va bu boshqaruv samarasizligiga olib kelishi ehtimoli mavjud. Ushbu maqsadda biz Analitik lerarxiya Jarayoni (Saaty & Vargas, 2001) usulidan foydalandik. Biz regressiya tahlilini tanladik, chunki tadqiqot konseptual modelini shakllantiruvchi o'zgaruvchilar miqdoriy yondashuvga mos keladi. Bilimlarni boshqarish faoliyati bilimlarni egallash (bilim, ma'lumot va tajribani yig'ish yoki yaratish), bilim almashish (bilimlarni bir shaxsdan boshqasiga uzatish qobiliyati) hamda bilimlarni qo'llashni (bilimlarni integratsiyalash orqali ularni keng foydalanish va yangi vaziyatlarda qo'llash imkonini yaratish) o'z ichiga oladi [10].

So'rovnomadagi savollar barqaror bank tizimi konseptual modelining maqsadlariga muvofiq tashkil etildi va keyinchalik SPSS dasturida regressiya modellari yordamida statistik tahlil qilindi [11]. So'rov jarayonida 120 nafar talabadan 12 nafari so'rovnomani to'ldirish imkoniga ega bo'lmagani sababli ushbu jarayonda ishtirok etmadi.

Mazkur regressiya tahlilida biz talabalarining barqaror bank amaliyotlari (SBP) bo'yicha tushunish darajasi bilan ularning tashkiliy samaradorligi o'rtasidagi ehtimoliy bog'liqlikni sinovdan o'tkazamiz. Barqaror bank boshqaruvining asosiy maqsadi ekologik samaradorlikni yaxshilash, qo'llab-quvvatlash va mustahkamlash; boshqaruv qarorlarini qabul qilish va barqarorlikni rivojlantirish; operatsion samaradorlikni oshirish hamda muassasalarga uglerod chiqindilarini kamaytirish va boshqarish imkonini yaratishdan iborat. "Barqaror bank amaliyotlari" konstruksiyasi ekologik barqarorlikka nisbatan boshqaruv qarashlarini baholovchi besh bandli shkala orqali o'lchandi. Qaror qabul qilish jarayoni — bu tashkilot ichida muqobillarni tanlash yoki takomillashtirish maqsadida baholashga asoslangan jarayondir. Pirson korrelyatsiya koeffitsiyenti ikki o'zgaruvchi o'rtasidagi chiziqli bog'liqlikning yo'nalishi va kuchini o'lchaydi hamda bir o'zgaruvchining boshqasiga qay darajada chiziqli bog'liqligini tavsiflaydi.



O'rganish — bu tajriba va bilimga ega bo'lgan shaxslarning ushbu bilimlarni samaradorlikka yoki qaror qabul qilishga ta'sir ko'rsatishda qo'llash qobiliyatidir. Tashkilotlarga samaradorlikni yaxshilash, baholash va boshqarishga yordam beruvchi bilim jarayoni bilimlarni boshqarish deb ataladi [12]. An'anaviy va barqaror bank tizimi o'rtasidagi farq shundaki, barqaror banklar tashkiliy ustuvorliklar va boshqaruv strategiyalarini o'zgartiradi hamda bank tizimi konsepsiyasini qayta belgilaydi. Bundan tashqari, innovatsiyalarni doimiy ravishda joriy etuvchi muassasalar tashkiliy samaradorligini oshiradi, bu esa ularning raqobat ustunligini va natijada bank barqarorligini mustahkamlaydi. Bu holat ekologik boshqaruvdan tortib tashkiliy barqarorlikkacha bo'lgan barqarorlik o'lchovlari bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Bank muassasalaridagi barqarorlik samaradorligi (barqarorlik ko'rsatkichlari orqali o'lchangan) va qaror qabul qilish jarayonidagi o'rganish (regressiya tahlili orqali o'lchangan) o'rtasidagi munosabatni aniqlash uchun Pearson product-moment korrelyatsiyasi qo'llanildi.

Statistik testning asosiy shartlari tekshirilgandan so'ng, o'zgaruvchilarni baholash va tahlil qilish uchun Pearson product-moment korrelyatsiyasi testi (SPSS dasturida) qo'llanildi. Biz Pearson korrelyatsiyasidan foydalandik, chunki ma'lumotlarimiz quyidagi talab qilingan shartlarga mos keladi deb hisobladik:

ikkala o'zgaruvchi interval yoki nisbat darajasida o'lchangan (ya'ni uzluksiz)

o'zgaruvchilar normal taqsimotga ega;

sezilarli chiqib ketuvchi qiymatlar mavjud emas;

o'zgaruvchilar taxminan normal taqsimlangan (1-rasmga qarang).

Kolb [14] ta'kidlashicha, barqaror bank tizimida boshqaruv amaliyotlari, ekologik samaradorlik va barqarorlikni bank tizimiga integratsiyalash bank muassasalarining tashkiliy tuzilmasi hamda boshqaruv jarayonlariga moslashuvlarni (ya'ni o'zgartirishlarni) talab qiladi. Regressiya statistik usul sifatida keng qo'llaniladi [15]. Barqaror bank tizimini tahlil qilish murakkab bo'lsa-da, ushbu usul tadqiqotchilarga konseptual model ishlab chiqish imkonini beradi [16].

TAHLIL VA NATIJALAR

Natijalarimiz (3-jadval va 5-jadvalga qarang) shuni ko'rsatadiki, tadqiq qilinayotgan ikki o'zgaruvchi — barqaror bank amaliyotlari va barqarorlik samaradorligi — o'rtasida statistik jihatdan ahamiyatli ijobiy bog'liqlik mavjud bo'lib, bu bank tizimi uchun statistik jihatdan sezilarli hisoblanadi ($r = 0.610$; $N = 80$; $p = 0.000$) (1-jadval).

1-jadval. Past uglerodli iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlovchi barqaror bank amaliyotlari uchun AHP modelining supermatritsasi¹

Komponentlar	Uglerod chiqindilarini kamaytirish va energiya samaradorligi strategiyasi	Yashil moliyalashtirish strategiyasi	Barqarorlikka yo'naltirilgan bilimlarni boshqarish strategiyasi	Qaror qabul qilish samaradorligi	Ekologik barqarorlik samaradorligi	Bilimlarni boshqarish va o'rganish	Tashkiliy samaradorlik	Maqsad
Uglerod chiqindilarini kamaytirish va energiya samaradorligi strategiyasi	0.00000	0.00000	0.00000	0.72669	0.09091	0.72727	0.08161	0.20331
Yashil moliyalashtirish strategiyasi	0.00000	0.00000	0.00000	0.07336	0.72727	0.18182	0.15760	0.14251
Barqarorlikka yo'naltirilgan bilimlarni boshqarish strategiyasi	0.00000	0.00000	0.00000	0.19995	0.18182	0.09091	0.76079	0.15418
Qaror qabul qilish samaradorligi	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.12500
Ekologik barqarorlik samaradorligi	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.12500
Bilimlarni boshqarish va o'rganish	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.12500

1 Manba: muallif ishlanmasi



Tashkiliy samaradorlik	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.12500
Maqsad	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000

Natijalar VIF qiymatlarining aksariyati 1 dan katta ekanligini ko'rsatadi, bu esa o'zgaruvchilar o'rtasida multikollinearlik mavjud emasligini bildiradi. Regressiya tahlili natijalari talabalar tomonidan barqaror bank usullarini tushunish darajasi va ularning tashkiliy samaradorligi o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligi haqidagi gipotezani qo'llab-quvvatlovchi dalillarni taqdim etadi (2-jadval).

2-jadval. AHP modelidagi barqaror bank strategiyasi alternativalarining yakuniy ustuvorlik og'irliklari²

Alternativalar	Ideal qiymatlar	Normallashtirilgan qiymatlar	Xom qiymatlar
Uglerod chiqindilarini kamaytirish va energiya samaradorligi strategiyasi	1.000000	0.406620	0.203310
Yashil moliyalashtirish strategiyasi	0.700928	0.285012	0.142506
Barqarorlikka yo'naltirilgan bilimlarni boshqarish strategiyasi	0.758368	0.308368	0.154184

Pearson korrelyatsiya tahlili natijalari ham ushbu ikki o'zgaruvchi o'rtasida sezilarli ijobiy bog'liqlik mavjudligini tasdiqlaydi, chunki ikki o'zgaruvchi o'rtasidagi chiziqli bog'liqlikning yo'nalishi va kuchini o'lchovchi korrelyatsiya koeffitsiyenti (r) statistik jihatdan ahamiyatlidir (3-jadval).

3-jadval. Chiziqli regressiya tahlili³

SBP indeksi	Koeffitsiyent (Coef.)	Standart xatolik (St. Err.)	t-qiymat	p-qiymat	[95% ishonch oralig'i]	Ahamiyatlilik
Yashil xavfni baholash og'irligi	-0.49	0.108	-4.52	0	-0.705	-0.274
Uglerod intensivligi ko'rsatkichi	-0.60	0.107	-5.61	0	-0.812	-0.387
Qaror qabul qilish analitikasi salohiyati	-0.673	0.097	-6.96	0	-0.866	-0.480
Bilim uzatish chuqurligi	-0.278	0.143	-1.95	0.056	-0.563	0.007
Barqarorlik samaradorligi	1.446	0.145	9.96	0	1.156	1.735
Doimiy had	7.717	12.554	0.61	0.541	-17.297	32.731

Ko'rsatkich	Qiymat	Ko'rsatkich	Qiymat
Bog'liq o'zgaruvchining o'rtacha qiymati	58.762	Bog'liq o'zgaruvchining standart og'ishi	9.575
R-kvadrat	0.610	Kuzatuvlar soni	80
F-test	23.115	Prob > F	0.000
Akaike mezon (AIC)	524.229	Bayes mezon (BIC)	538.522

$p < .01$, ** $p < .05$, * $p < .1$ ***

Birinchidan, o'zgaruvchilar maqbul ishonchlilik talabi mezonlariga javob beradi, chunki ularning VIF qiymatlari, umuman olganda, 1 dan katta (4-jadval) va tolerantlik qiymatlarining faqat ayrimlari ushbu kritik darajadan biroz pastdir. Natijalar yashil xavfni baholash og'irligi ($\beta = -0.49$, $p < 0.01$) bilan barqaror bank amaliyotlari o'rtasida hamda uglerod intensivligi ko'rsatkichi ($\beta = -0.60$, $p < 0.01$) bilan barqarorlik samaradorligi o'rtasida sezilarli salbiy bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Shunday qilib, tadqiqot gipotezalari va taxminlari qo'llab-quvvatlanadi (4-jadval).

² Manba: muallif ishlanmasi

³ Manba: muallif ishlanmasi



4-jadval. Multikollinearlik uchun Variance Inflation Factor (VIF) testi⁴

O'zgaruvchi	VIF	Tolerantlik (1/VIF)
Barqarorlik samaradorligi	2.08	0.4797
Qaror qabul qilish analitikasi salohiyati	1.46	0.6870
Bilim uzatish chuqurligi	1.33	0.7540
Yashil xavfni baholash og'irligi	1.31	0.7657
Uglerod intensivligi ko'rsatkichi	1.23	0.8152
O'rtacha VIF	1.48	—

Natijalarimiz (3-jadval va 6-jadvalga qarang) tadqiq qilinayotgan ikki o'zgaruvchi — barqarorlik samaradorligi va tashkiliy samaradorlik — o'rtasida statistik jihatdan sezilarli bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi, bu esa barqaror bank tizimi konseptual modeli uchun statistik jihatdan ahamiyatlidir ($r = 0.610$; $N = 80$; $p = 0.000$) (5-jadval).

5-jadval. Regressiya qoldiqlarining normalligi uchun Shapiro-Wilk testi⁵

O'zgaruvchi	Kuzatuvlar soni (Obs)	W	V	z	Prob > z
Qoldiq	80	0.98837	0.798	-0.494	0.6894

Bu shuni anglatadiki, barqarorlik samaradorligidagi bir birlik o'sish mos ravishda barqaror bank amaliyotlarining 1.446 birlikka oshishiga olib keladi ($p < 0.01$). Shu bilan birga, qaror qabul qilish analitikasi salohiyati va barqaror bank amaliyotlari o'rtasida salbiy bog'liqlik mavjud ($\beta = -0.673$, $p < 0.01$). Regressiya tahlili natijalari talabalar tomonidan barqaror bank usullarini tushunish darajasi va ularning tashkiliy samaradorligi o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligi haqidagi gipotezani qo'llab-quvvatlovchi dalillarni taqdim etadi (6-jadval).

6-jadval. Regressiya qoldiqlarining normalligi uchun Skewness/Kurtosis testi⁶

O'zgaruvchi	Kuzatuvlar soni (Obs)	Pr(Skewness)	Pr(Kurtosis)	Tuzatilgan $\chi^2(2)$	Prob > χ^2
Qoldiq	80	0.5795	0.2654	1.59	0.4506

Yana bir bor ta'kidlash joizki, bu munosabatlar ekologik barqarorlik yoki mavjud bank subyektlarining boshqaruv moslashuvi natijasida shakllangan. Nihoyat, regressiya tahlili barcha o'zgaruvchilar statistik va metodologik mezonlarga muvofiq maqbul ishonchlilik qiymatlariga ega ekanligini ko'rsatadi (4-jadval). Bank muassasalari operatsion strategiyalarini o'zgartirishga majbur qilgan yoki yangi barqarorlik reglamentlarini joriy etgan har qanday institutsional o'zgarishlar bank tizimi va ushbu o'zgaruvchilar o'rtasidagi munosabatlarni zaiflashtirgan yoki mustahkamlagan. Birinchidan, o'zgaruvchilar maqbul ishonchlilik talabi mezonlariga javob beradi, chunki ularning VIF qiymatlari, umuman olganda, 1 dan katta (4-jadval) va tolerantlik qiymatlarining faqat ayrimlari ushbu kritik darajadan biroz pastdir. Ta'kidlash muhimki, o'zgaruvchilarni tanlash tanlanma tuzilmasi va regressiya modelining tarkibiga bog'liq.

Hair va boshqalar [17] tavsiyalariga muvofiq, regressiya modelida ko'rib chiqilgan munosabatlarning statistik ahamiyatini baholash uchun standart xatoliklar va ishonch oralig'larini hosil qilish maqsadida butstrep (bootstrapping) protsedurasi (5000 ta qayta tanlanma) qo'llanildi. Regressiya ma'lumotlari koeffitsiyentlar, ahamiyatlilik qiymatlari, normallik va multikollinearlikni aniqlash maqsadida SPSS dasturi yordamida tahlil qilindi.

Barqaror bank amaliyotlari va barqarorlik samaradorligi Gulzar va boshqalar [18] tomonidan ishlab chiqilgan tadqiqot kabi avvalgi ilmiy izlanishlar bilan mos keladi. Ushbu tadqiqot ekologik va boshqaruv bilan bog'liq muammolar past uglerodli iqtisodiyotga o'tish xavflari tufayli yuzaga kelishi mumkinligini ko'rsatadi. Mazkur yondashuv bizga shunday xulosa chiqarish imkonini beradi: barqarorlikni boshqarish hamda ekologik qaror qabul qilish jarayonlari bank operatsiyalarining tashkiliy samaradorlikka ta'sirini kuchaytirishi mumkin.

Ushbu qarash asosida barqarorlikni qo'llab-quvvatlash qaror qabul qilish jarayonlari va tashkiliy samaradorlikka sezilarli ta'sir ko'rsatishi haqida xulosa qilish mumkin. Regressiya va Pearson korrelyatsiya tahliliga asoslangan natijalar uglerod chiqindilarini kamaytirish xarajatlari, yashil moliyalashtirish usullari va barqarorlik tashabbuslari eng muhim omillar sifatida aniqlanganini ko'rsatdi.

Bundan tashqari, tadqiqot davomida yana bir qiziqarli jihat aniqlandiki, kurs davomida muntazam ishlagan va turli bank ko'rsatkichlarini baholashda barqarorlik amaliyotlariga tayangan talabalar tashkiliy darajada

⁴ Manba: muallif ishlanmasi

⁵ Manba: muallif ishlanmasi

⁶ Manba: muallif ishlanmasi



yuqori samaradorlikka erishgan. Regressiya va Pearson korrelyatsiya tahliliga asoslangan natijalar barqarorlik samaradorligi, ekologik boshqaruv usullari va bilim uzatish eng muhim omillar ekanligini ko'rsatdi. Tijorat banklari kabi bank muassasalarida barqaror bank tizimi ekologik mas'uliyatni shakllantirishda muhim strategik rol o'ynaydi va tashkiliy samaradorlikni oshirishning samarali mexanizmi hisoblanadi [19].

Bank muassasalari uchun barqarorlik tashabbuslari mavjud ekologik muammolarga moslashishni kuchaytirgan bo'lishi mumkin; bu ayniqsa barqarorlik konseptual modelida ishtirok etgan talabalarga taalluqlidir. Ikkinchidan, nazariy nuqtayi nazardan, mazkur tadqiqot modeli asosan barqarorlikning bank samaradorligiga ijobiy ta'sirini tavsiflashga qaratilgan.

Natijalar bank sektoridagi zamonaviy rivojlanishlarni tushuntirishda barqarorlikning muhimligini hamda qaror qabul qilish jarayonining tashkiliy samaradorlikdagi ahamiyatini ko'rsatadi.

Shunga muvofiq, ushbu rivojlanayotgan iqtisodiyotlardagi bank muassasalari ekologik samaradorlikni oshirish uchun barqarorlikka yo'naltirilgan konseptual modelni yetarli darajada amaliyotga tatbiq etmagan. Amaliy ahamiyatga ega tavsiyalar bank muassasalari barqaror moliyalashtirish yo'nalishlarini qanday kengaytirishi va shu orqali tashkiliy samaradorlikni oshirishi mumkinligini o'z ichiga oladi. Tadqiqot natijalari Chen va boshqalar [20] tomonidan olib borilgan avvalgi izlanishlar bilan mos keladi. Ularning ta'kidlashicha, ekologik boshqaruv bilan shug'ullanuvchi muassasalarda barqaror bank amaliyotlarini joriy etish orqali tashkilotlar yashil moliyalashtirish, ekologik boshqaruv, barqarorlik tashabbuslari, qaror qabul qilish va bilim uzatish vositasida tashkiliy samaradorlik, ekologik barqarorlik, uglerod chiqindilarini kamaytirish, operatsion samaradorlik, bilimlarni boshqarish, boshqaruv moslashuvi, past uglerodli iqtisodiyotga o'tish va barqaror rivojlanishga yo'naltirilgan natijalarni yaxshilashi mumkin.

Mazkur tadqiqot natijalari [21] hamda Lang [22] tadqiqotlari bilan hamohang bo'lib, ularda past uglerodli iqtisodiyotga o'tish boshqaruv samarasizligi bilan bevosita bog'liq emasligi ko'rsatilgan. Buni shunday izohlash mumkin: barqarorlikka yo'naltirilgan konseptual model bank muassasalari tuzilmasi, boshqaruv moslashuvi va barqarorlikka bog'liq institutsional mexanizm hisoblanadi, ekologik barqarorlik esa asosan uglerod chiqindilarini kamaytirish masalalariga qaratilgan. Mazkur natijalarning muhim hissalaridan biri — xabardorlikni oshirishdir, chunki barqaror bank ma'lumotlari bank muassasalarining ekologik boshqaruvini integratsiyalashni qo'llab-quvvatlaydi. Konseptual model yashil moliyalashtirish, uglerod chiqindilarini kamaytirish, ekologik boshqaruv, bilim uzatish va tashkiliy samaradorlik kabi bir qator barqarorlik ko'rsatkichlarini o'z ichiga oladi, biroq bank operatsiyalaridagi boshqa o'zgaruvchilarning ta'sirini hisobga olmaydi. Mazkur tadqiqot cheklangan miqdordagi muassasalar asosida olib borilgan. Shu sababli, bank muassasalari tashkiliy samaradorlikni oshirish uchun ushbu barqarorlik ko'rsatkichlarini boshqaruv strategiyalariga integratsiya qilish imkoniyatlarini ko'rib chiqishi lozim.

Konseptual modelni qo'shimcha regressiya tahlillari hamda barqarorlik modelini qo'llab-quvvatlovchi qo'shimcha empirik dalillar orqali yanada takomillashtirish mumkin, bu esa tadqiqotning ishonchliligi, amaliy qo'llanilishi va validlik darajasini oshiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, biz barqarorlikni boshqarishga asoslangan o'qitishning talabalar tashkiliy samaradorligining muhim omili ekanligini empirik jihatdan sinovdan o'tkazish orqali barqaror bank tizimi bo'yicha ilmiy adabiyotlarga hissa qo'shamiz. Bu esa tashkiliy samaradorlikni, ekologik barqarorlikni va boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonlarini yaxshilash uchun bank muassasalari, moliyaviy tashkilotlar, bank menejerlari, barqarorlik bo'yicha mutaxassislar va talabalar o'rtasida barqarorlikka yo'naltirilgan boshqaruv amaliyotlarini kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi. Mazkur tadqiqot barqaror bank tizimi konseptual modeli tashkiliy samaradorlikning muhim omili ekan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Acharya, S., Shrestha, S. K., Neupane, D., & Mahat, D. (2024). Exploring green finance practices for advancing sustainable development in Nepalese banking sector. *NPRC Journal of Multidisciplinary Research*, 1(8), 23-34. <https://doi.org/10.3126/nprcjmr.v1i8.73024>
2. Angelini, P. (2024). Portfolio decarbonisation strategies: questions and suggestions. Bank of Italy Occasional Paper, (840). <https://doi.org/10.2139/ssrn.4849831>
3. Akbary, M. I., & Farahmand, A. (2025). Feasibility Study of Green Banking Development in Afghanistan. *Management*, 8(2), 1-17. <https://doi.org/10.31841/KJEMS.2025.186>
4. Brüggemann, T., & Lueg, R. (2026). Bank Responses to Physical and Transition Risks in Lending: A Diagnostic Framework From a Systematic Literature Review. *Business Strategy and the Environment*, 35(1), 195-212. <https://doi.org/10.1002/bse.70176>
5. Bruno, B., & Lombini, S. (2023). Climate transition risk and bank lending. *Journal of Financial Research*, 46, S59-S106. <https://doi.org/10.1111/jfir.12360>



6. Chen, Z., Mirza, N., Huang, L., & Umar, M. (2022). Green banking—can financial institutions support green recovery?. *Economic Analysis and Policy*, 75, 389-395. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2022.05.017>
7. Colenbrander, S., Vaze, P., Vikas, C., Ayer, S., Kumar, N., Vikas, N., & Burge, L. (2023). Low-carbon transition risks for India's financial system. *Global Environmental Change*, 78, 102634. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2022.102634>
8. D'Orazio, P., & Popoyan, L. (2019). Fostering green investments and tackling climate-related financial risks: Which role for macroprudential policies?. *Ecological Economics*, 160, 25-37. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2019.01.029>
9. Dunz, N., Naqvi, A., & Monasterolo, I. (2021). Climate sentiments, transition risk, and financial stability in a stock-flow consistent model. *Journal of Financial Stability*, 54, 100872. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2021.100872>
10. Geddes, A., Schmidt, T. S., & Steffen, B. (2018). The multiple roles of state investment banks in low-carbon energy finance: An analysis of Australia, the UK and Germany. *Energy policy*, 115, 158-170. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2018.01.009>
11. Gulzar, R., Bhat, A. A., Mir, A. A., Athari, S. A., & Al-Adwan, A. S. (2024). Green banking practices and environmental performance: navigating sustainability in banks. *Environmental Science and Pollution Research*, 31(15), 23211-23226 <https://doi.org/10.1007/s11356-024-32418-7>
12. Huang, Z. (2024). Green finance and low-carbon sustainable development: From the perspective of commercial bank management. *Highlights in Business, Economics and Management*, 24, 145-150. <https://doi.org/10.54097/vjvjsb22>
13. Sharma, T. (2025). Decarbonizing Finance: The Rise of Net Zero Banking and It's Global Implications. *Ecology, Environment & Conservation* (0971765X), 31(3). <https://doi.org/10.53550/EEC.2025.v31i03.012>
14. Lang, Q., Ma, F., Mirza, N., & Umar, M. (2023). The interaction of climate risk and bank liquidity: An emerging market perspective for transitions to low carbon energy. *Technological Forecasting and Social Change*, 191, 122480. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.122480>
15. Mir, A. A., & Bhat, A. A. (2022). Green banking and sustainability—a review. *Arab Gulf Journal of Scientific Research*, 40(3), 247-263. <https://doi.org/10.1108/AGJSR-04-2022-0017>



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
